زنجیرەی ڕێنماییەکانی ڕێگای ڕاست
(٩)

وأن هذا صِراطي مُستقيماً فاتَبعُوه ولا تتبعوا السُبُل
فَتفرقَ بِكُمْ عَن سَبيلهِ ذَلكم وَصّكم بهِ لعَلكُم تتقُون

ئەوەیە سەلەفیەت بیناسن

لِيَهلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَة وَيحى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَة

نووسینی
سمير المبحوح

وەرگێڕانی
عبدالوالي عبدالرحيم علي

م . عبدالكريم محمد قادر
(پێش نوێژو وتار خوێنی مزگەوتی (الإيمان) لە سلێمانی)

ئەوەیە سەلەفیەت بیناسن

نووسینی

سمير المبحوح

وەرگێڕانی

عبد الوالي عبدالرحيم علي

پێداچوونەوەی

م.عبدالكريم محمد قادر

{پێش نوێژ و وتار خوێنی مزگەوتی (الإيمان) لەسلێمانی}

١٤٢٦هـ ٢٠٠٥ز

پێشەکی

إن الحمد لله نحمده و نستعينه , و نستغفره, و نعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا من يهده الله فلا مضل له , و من يضلل فلاهادي له , وأشهد أن لاإله إلاّ الله وحده لاشريك له , وأشهد أن محمداً عبده ورسوله(ﷺ).

لەپاشان:

ئەم نامیلکەیە بە کورتی دەربارەی سەلەفیەت دەدوێت کە لە کتێبی (السلفية بين العلم النظري والتطبيق العملي) کە دانراوی خۆمە , بەشێوەیەکی کورت کراوە لێم دەرهێناوە , داواکارم لەخوای گەورە ئاسان کاریم بۆ بکات لە بەجێگەیاندنی دا .

بە لەبەرچاوگرتنی گرنگی ئەم بابەتە , وە بۆڕوون کردنەوە و دەرخستنی ڕاستی یەکان وە بۆ بەرچاوڕۆشن کردنی ئوومەت ئەم نامیلکەیەم ئامادەکردو ناوم نا (ئەوەیە سەلەفیەت بیناسن) لەڕاستی دا قسەوباس زۆر دەکرێت دەربارەی سەلەفیەت لەم ڕۆژگارەدا وە دەربارەی هەڵوێستی سەلەفیەکان لەبارەی هەندێك بابەتی مەنهەجی یەوە , وە زۆربەی ئەوانەی کە لەم بارەیەوە قسە دەکەن بوون بەدوو بەشەوە . یان بەچاکە باسی سەلەفیەت دەکەن یاخود بەخراپە بەهۆی جیاوازی مەبەستەکانی ڕەخنەگرتنەوە لەلایەن ڕەخنەگرانەوە , هەروەها هۆکارێکی تر ئەوەیە کە سەلەفیەت هێشتا ڕوون نەبووەتەوە بۆ هەندێکیان لەبەر ئەوە کۆمەڵێکیان خەریکن تانەو تەشەر لە سەلەفیەت دەدەن بەهۆی

نەزانیيانـــەوە دەربـــارەی ســـەلەفیەت و مەنهـــەجی ســـەلەفی , وە کۆمـــەڵێکی تريـــان نـــەیان توانيـــوە بانگەوازی بـۆ بکـەن واتـە بـەخراپ خـەڵکیان لێ حاڵی کردووە .

ئـەمجا باسـەکەم دەسـت پێدەکـەم بەپـشتیوانی خوای گەورە . بەدڵنیياييەوە بانگەشـەی سـەلەفیەت بریتیە لە شوێن کەوتن و پەیوەست بـوون بـە قورئـانی پیرۆزو سوننەتی پێغەمبەری خوا (ﷺ) بەتێگەیشتنی هاوەڵانی و شوێن کـەوتوانی ئـەوان هـەتا ڕۆژی دوای .

ئـەو کەسـانەی بانگـەوازی بۆدەکـەن ئـەو زانـستە شـەرعییەی هەیانـە وەریـان گرتـووە لـە پێشەوایانی بانگەشـەی سـەلەفیەت لەهـەموو سـەردەمێکدا , وەقوتـابی و پـەروەردەکراوی دەسـتی زانايـانێکی پەروەردەزان بوون . وە هەموو بانگەوازێك لەسەر ئەو

بنچینەیە دروست نەبێت ئەوە بانگەوازێکی لادەرە و لای داوە لە ڕێگای ڕاست و صەواب , بەئەندازەی وازهێنانی لەو بنچینە گرنگەی باسمان کرد, هەر بۆیە پێم خۆش بوو کە بەشداری بکەم لەباس کردنی بابەتێکی ئەوها هەتا ئاشکرای بکەم ئەوەی کەوا بیروباوەڕم پێیەتی و بە صەوابی دەزانم و بۆ ئەوەی هەندێك لەو بابەتانەی لای گەلێك لە برایانی بەڕێز نادیارە ڕوون ببێتەو . وە وەلامێك بێت بۆ ئەو پرسیارانەی بە بیروهۆشی زۆرێك لە گەنجان دا دێت , هەموو ئەمانە بەکورتی و پوختی و هەر کەسێك دەیەوێت زیاتر تێبگات لە هەر بابەتێك کەباسی دەکەین پێویستە لەسەری بگەڕێتەوە بۆ ئەو سەرچاوانەی باسی سەلەفیەت دەکەن , دڵنیام ڕاستی بۆ دەردەکەوێت بە بەڵگەکانی یەوە لەقورئان

وسوننەت وە لەووتەکانی پێشەوایانی سەلەفی .
لەکۆتای دا سوپاسی خوای گەورە دەکەین کە گێڕاوینی بەیەکێك لە قووتابیانی ئەم بانگەوازە وە گێڕاوینی بە یەکێك لەوانەی کە بانگەشەی خەڵکی بۆ دەکەن , وە داواکارم لەخوای پەروەردگار زیاتر نیعمەت و مننەتی خۆیمان بەسەردا بڕژێنێ , وە زیاتر پابەندمان بکات بەسوننەتەوە و کاری پێبکەین و کۆتایمان هەر لەسەر سوننەت بهێنێت بەبێ ئەوەی لێی بگۆڕین یان شتی تازەی بۆ زیاد بکەین.

و اخر دعوانا أن الحمد الله رب العالمين

وصلى الله وسلم على نبينا محمد وآله وصحبه أجمعين

نووسینی : سمير المبحوح

پێناسەی سەلەفیەت:

لە زمانەوانیدا: (إ بن منضور) دەڵێت : (پێشینە ئەوانەن کە پێش تۆ کەوتوون لە باوباپیران و خزمان کە لەسەرو تۆوەن لە تەمەن و ڕێزدا بە بەڵگەی فەرموودەی پێغەمبەر (ﷺ) بۆ کچەکەی (فاطمة الزهراء) (خوالێی ڕازی بێت) {فإنه نعم السلف أنا لك} رواه مسلم (٢٤٥٠) .

واتە: بەڕاستی چاکترین پێشینەیەك بۆ تۆ منم یاخود بەڕاستی من چاکترین پێشینەم بۆتۆ.

لەڕووی شەرعەوە: (قلشانی) دەڵێت: {پێشینەی چاك (السلف الصالح) بریتین لە سەدەی یەکەم ، ئەوانەی کە قووڵ بوونەتەوە لە زانستی شەرعیدا ، ئەوانەن کە هیدایەت دراون بەڕێنمونی پێغەمبەری خوا

(ﷺ) کە پارێزگاریان کردووە لە سوننەت و لەسەری بەردەوام بوون , وە خوای گەورە هەڵی بژاردوون و کردوونی بەهاوەڵی پێغەمبەر (ﷺ) و هەڵی بژاردوون بۆ بەڕێوەبردنی ئاینی ئیسلام , وە ڕازی بووە لێیان و کردوونی بە پێشەوا بۆ گەلانی موسوڵمان وەتێ کۆشاون لە پێناوی خوای گەورە بەڕاستی , خۆیان تەرخان کردووە بۆ ئامۆژگاری کردنی ئوومەت و سود گەیاندن پێیان وە خۆیان بەخت کردووە لە پێناو ڕەزامەندی خوای گەورە . خوای پەروەردگار دەفەرموێت : {وَالسَّابِقُونَ الأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ} التوبة:(١٠٠) .

(والسابقون الأولون) ئەوانەن کە پێش ئەم ئوومەتە کەوتن وە دەست پێش خەریان کردووە لە

ئیمان هێنان و کۆچ کردن لەبەر خوا بۆ مەدینە ,
هەروەها تێکۆشاون و بەردەوام لەسەر ئەو ئاینە بوون
کە خوای گەورە ناردوویەتی‌یە خوارەوە کە ئاینی
ئیسلامە . (من المهاجرین) ئەوانەن کە دەرکران لە ناو
ماڵ و سامانیان وە بەتەمای چاکەی خوای گەورە
بوون و ڕەزامەندی ئەویان دەویست وە مەبەستییان
سەرخستنی دینی هەڵبژێری خواو پاشان
پێغەمبەرەکەی بووە (ﷺ) . بەڕاستی ئەوانە ڕاستگۆن
(والأنصار) وە لە پشتیوانان کە ئیمانیان هێناو لە دڵ
و دەروونییان و ماڵەکانیاندا جێگیربوو , وە ئەو کۆچ
کردووانەیان خۆش دەویست کە دەهاتن بۆ لایان
وەپێش خۆیانیان دەخستن ئەگەر لە شتێکیشدا بوایە
کە تایبەتی خۆیان بووایە . (والذین إتبعوهم

بإحسان) ئەوانەش کە بەچاکی شوێن کەوتەی ئەوانن لە بیرو باوەڕو گووتارو کردەوەدا چونکە ئەو پێشینە چاکە لە هەموو زەم کردنیك ڕزگاریان بووەو ئەوپەڕی ستایش کراون و باشترین ڕێزیان لێ گیراوە لە لایەن خوای میهرەبانەوە . (رضي الله عنهم) خوای گەورە ڕازی بووە لێیان وە ئەوەش گەورەترین نیعمەتە لە بەهەشت دا .

(ورضواعنه) ئەوانیش بەو بەشە ڕازین کە خوا پێی بەخشیون .

لایەن گیری وخۆدانە پاڵ ڕێبازی پێشین:

(الإنتساب إلى مذهب السلف) :

پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموویت: {عليكم بسنتي و سنة الخلفاء الرا شد ين المهديين من بعدي تمسكوا بها وعضوا عليها بالنواجذ وإياكم ومحدثات الأمور...الحديث} رواه أبوداود والترمذي وصححه الألباني في الإرواء (٢٤٥٥) .

واتە: پەیوەست بن بە سوننەتەکەمەوە هەروەها بە سوننەتی جێنشینە هۆشیارو ژیرەکان کە هیدایەت دراون , لەدوای خۆم , بەچاکی پەیوەست بن پێوەی , بەکاکیلەکانتان قەپاڵ بکەن بەو سوننەتەدا و بەری مەدەن وە ووریابن لە شتە داهێنراوەکان , پێغەمبەر (ﷺ) پەیوەست بوون باس دەکات

بەسوننەتەکەیەوەو باسی سوننەتی جێنشینەکان ناکات چونکە ئەگەر لە کارێك دا پێچەوانەی پێغەمبەریان کرد لێیان وەرناگیرێ .

شيخ الإسلام إبن تيمية: (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرمووێت: {ئەو کەسەی کە ڕێبازی پێشین دەردەخات و نیشانی دەدات عەیب بار نابێت با لایەنگیری ئەو ڕێبازەش بێت بەڵکو دەبێت لێ ی قەبووڵ بکرێت بەیەك دەنگی و بەبێ جیاوازی چونکە بەدڵنیایی یەوە تەنها ڕێبازو ڕێگەی پێشین لەسەرحەقە} .

سەلەفیەت و زانست و زانایانی ئیسلام:

إبن القيم: (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرمویێت: {زانایان ئەوانەن کە شارەزای تەواویان هەیە لە ئاینی ئیسلام , زانا ئەو کەسەیە کە فەتوادان لەسەر ووتەی

ئەو وەستاوە , واتە تەنها ئەوان دەتوانن فەتوا بدەن لە نێوان موسوڵمانان‌دا , وە تایبەت مەندبوون لە هەڵێنجان و تاوتوێ کردنی حوکمە شەرعی‌یەکان , وە هەستاون بەچاودێری کردنێکی تەواوی بنچینە و بنەماکانی حەڵاڵ وحەرام و پاراستویانە و زیاتر توندو تۆڵیان کردووە} .

ئەو نیشانەیەی کە زانای پێ دەناسرێتەوە ئەوەیە کە مامۆستاکانی شایەتی ئەوەی بۆ بدەن کە خاوەن زانستی شەرعی یە و شارەزای هەیە بە بنەماکانی ئیسلام , وە زانایانی ئیسلام لە پێشینەی ئەم ئوممەتە وە شوێن کەوتوانیان بە چاکە , دابونەریتیان وابووە کە ئەو زانستە بەسودەی لایان بووە لە دوای خۆیان بەجێیان هێشتووە بۆ قوتابییەکانیان وەکو میراتێک . چونکە ئەو قوتابیانە لە دوای خۆیان

جێگەی ئەوان دەگرنەوە و دەبنە ڕابەرو پێشەوا لەناو ئوومەتدا . وە هەرگیز قوتابی یەکانیان هەڵنەساون بە بڵاوکردنەوەی زانستی شەرعی و فەتوادان هەتاکو ڕازی بوون و ڕێپێدانی مامۆستاکانیان وەرنەگرن ، کەواتە ئەوانە شایستەی ئەوەن کە لێیانەوە فێری زانستی شەرعی ببین چونکە فێربوونی ئەو زانستانە تەنها لەڕێی خوێندنەوەی نووسراو کتێبەوە سودێکی ئەوتۆی نییە بەڵکو ئەگەر بەتەنها بوار تەسک بکرێتەوە بەوەی کە زانستی شەرعی لە کتێب و نووسراوەکانەوە وەربگیرێت خۆی بۆ خۆی بەلایەکە لە بەلاکان ، وەبەهەمان شێوە کۆمەڵ بوونی گەنجان و قوتابیانی زانستی شەرعی لەسەر خوێندنەوە و دراسەکردنی کتێب و دوورکەوتنەوە لە فێربوونی زانستە شەرعییەکان لە مامۆستایان بەلایەکی ترە .

سەلەفیەکان زانایانی ئایینییان خۆش دەوێت و بەچاوی ڕێزەوە تەماشایان دەکەن وە بەڕەوشتن لەگەڵیان داو پشتگیریان لێدەکەن و گومانی باشەیان پێدەبەن و زانستی شەرعیان لێوە فێردەبن وە کارە چاك و سوپاس کراوەکانیان لەناو خەڵکیدا بڵاو دەکەنەوە لەگەڵ ئەوەشدا پێیان وایە کە ئەوانیش مرۆڤن و پارێزراو نین لە هەڵە کردن (غیرمعصومین) . بەڵکو دەگونجێ بکەونە هەڵەو تاوانەوە و هەروەها تووشی لەبیرچوونەوە دەبن . بەڵام بەهیچ شێوەیەك ئەمە نابێتە هۆی کەمبوونەوەی ڕێزدارییان ، وە دروست نی یە بۆ هیچ کەس کەواز بهێنێت لە فێربوون و وەرگرتنی زانستەکان لێیانەوە.

سەلەفیەت و فەتوادان:

وەك شوێن پێهەڵگرتن و شوێن کەوتنی هاوەڵە بەڕێزەکانی پێغەمبەر(ﷺ) کە خۆیان زۆر ئەپاراست لەفەتوادان بەهۆی ئەوەی کە دەیان زانی کە چەندە ترسناکە قسەکردن بەناوی خوای گەورەوە بەبێ هەبوونی زانست , چونکە خۆپاراستنی ئەوان بۆ ئەوە بووە کە سەلامەت و پارێزراوبن لە تووڕەی خوای گەورە چونکە قسەکردن بەناوی خواوە بەنەبوونی زانستی شەرعی تاوانێکی گەورەیە .

سەلەفیەت و کۆشش کردن:

(الإجتهاد):

کۆششکردن نیعمەتێکە لە نیعمەتەکانی خوای پەروەردگار بەسەر موسولمانانەوە چونکە ئاسان

کــاریـیــەکــە بۆیــان لــە ڕوون کردنــەوەی حوکمــە شەرعییەکان لە بارەی ئەو بابەتە هاوچەرخ و تازانەی کە هیچ ئایەت و فەرموودەیـەك دەربـارەی نـەهاتووە . هەر بۆیە زانای ئاینی هەڵدەسێت بـە فـەتوادان بەسـەر ئەو بابەتەدا بـەپێی کۆشـش کردنەکـەی . وەدەرگـای کۆشش و تەقەلادان هەر بـەکراوەی دەمێنێتـەوە هـەتا ڕۆژی دوای بـۆ ئـەو کەسانەی کـە خـوای گـەورە بـۆی ئاسان کـردون هـەروەکو پێغەمبـەر(ﷺ) دەفـەرموێت: {إن الله يبعث لهذه الأمة على رأس كل مائة سـنة مـن يجـدد لهـا دينهـا} الحـديث صـحيح أخرجـه أبـوداود (٤٢٩١) والحاكم والبيهقي .

واتــە: بـەدڵنیيایيـەوە خـوای پـەروەردگار هـەموو سـەری سـەد سـاڵێك كەسـێك دەنێرێـت کـە ئـاینی ئیسلامی پـێ نـوێ دەکاتـەوە بـەوەی دای دەماڵێ لـە

هەموو کوفرو شیرك و بیدعە و خورافەتێك و پاکی دەکاتەوەو ئەوەی کە مرێنراوە لە سوننەت زیندووی دەکاتەوەو دەیگێڕێتەوە بۆ سەر ئەصلە پاکەکەی و ئەو کەسە دەبێت بە پێشەوایەك بۆ موسوڵمانان .

سەلەفیەت و لاسای کردنەوە:

(التقليد):

بە دڵنیایەوە ڕێچکەو شێوازی پێشەوایەك لە پێشەوایانی پێشین یان ووتەو قسەی , بەئاینێك دانانرێت بۆ ئوممەت , وەبەڕێبازێك بۆ ئەم ئوممەتە دانانرێت مەگەر ئەوەی کە بەڵگە هەبێت لە قورئان و سوننەت لەسەر ووتەی ئەو پێشەوایە یان کۆڕای زانایانی ئیسلامی لەسەر بێت .

__إبن القيم:__ (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەفەرموێت:

{دروست نییە فەتوادان بە گوێرەی چاولێکەری ,

چونکەچاولێکردن بەزانست دانانرێت , وە فەتوادانیش بە نەبونی زانستی شەرعی حەرامە , وە هیچ جیاوازی‌یەك نی‌یە لە نێوان خەڵکی‌دا[1].

کە لاسایی کردنەوەو چاولێکەری بەزانست حسێب ناکرێت وە کەسی چاولێکەر ناوبانگی زانای پێ نادرێت, واتە بەزانا لەقەڵەم نادرێت} .

سەلەفیەت و ڕەوشتە بەرزەکان :

سەلەفیەکان لە هەموو خەڵك ڕەوشتیان جوانترەو لە هەموو کەس زیاتر پشوو درێژو لەسەر خۆن و سادەو ساکارن . وە زۆر سورن لەسەر بانگەواز کردن بۆ ڕەوشتە بەرزەکان و کردەوەی چاك هەر لە ڕووگەشی و بڵاوکردنەوەی سڵاوی موسوڵمانانە لە

---

[1] مەبەستی (إبن القیم) لە ووشەی (خەڵك) زانایانی ئاینی ئەم ئوممەتە دەگرێتەوە . واللەاعلم .

نێوان یەکتری‌دا و خواردن پێدان بە هەژاران و قوت دانەوەو دەرنەبڕینی تورەی و ئازارنەدانی خەڵکی و ئارام گرتن لەسەر ناڕەحەتی و ئازاری خەڵکی و هەوڵ دان وکۆشش کردن بۆ جێبەجێ کردنی پێداویستی موسولمانان ، وە تکاکردن لە بۆ خەڵکی ئەگەر توانا و شوێنێکی دیاری کراویان هەبوو لە ناو کۆمەڵگەدا ، هەروەها بەسۆزی لەگەڵ هەژاران و خۆشویستنی دراوسێ و خزمان ، نەرم و نیانی نواندن و هاوکاری کردنیان ، چاکەو ڕێزگرتن لە دایك و باوك و زانایانی ئاینی ، وە ڕاخستنی باڵی ڕەحمەت ومیهرەبانی بۆیان.

خوای گەورە دەفەرموێت: {وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ} القلم(٤) .

واتە: تۆ ئەی محمد (ﷺ) خاوەن ڕەوشتی بەرزو جوانی ، وە بەرزو بڵندی بەهۆیەوە ، وە بەڕێزو

گـەورەی بـەو ڕەوشـتـەی کـە خـوای گـەورە مننـەتی کردووە بەسەرتداو بەخشیویەتی پێت . وە پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەفـەرموێت: {أثقل شئ في الميزان الخلق الحسن} صحيح رواه الإمام أحمد .

واتـە: قورسـترین شـتێك لـە تـەرازووی کێشانی کردەوەکانی بەندە , بریتییە لە ڕەوشتی جوان وچاك.

سەلەفیەت و ئەو هەوالانەی کە بلاو دەبێتەوە:

وەك دەست پێکێك لەو فەرمانەی خوای گـەورە کـە دەفەرموێت{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْماً بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ} الحجرات (٦) , ئەمەش یەکێـە لەو ڕەوشتانەی کە پێویستە لەسەر کەسانی خاوەن بـاوەڕو ژیـر خۆیـانی پـێ بڕازێننـەوەو بـەکردەوە جێبەجێی بکەن ئەویش ئەوەیە کە کاتێك کەسێکی

فاسق[٢] , هەواڵێکی پێ ڕاگەیاندین لێی دڵنیا بین و بەدوایدا بچین و هەر یەکسەر لێی وەرنەگرین لەبەر ئەوەی تووشی پەشیمانی نەبین , بەڵکو ئەوەی کە پێویستە لە کاتی بیستنی هەواڵی کەسێکی فاسق ئەوەیە بەدوادا چونی بۆ بکرێت و ڕوون بکرێتەوە ئەگەر بەڵگە هەبوو لەسەر ڕاستێتی ئەوا لێی وەر دەگیرێ وە ئەگەر بەڵگە لەسەر بەدرۆ خستنەوەی ئەو هەواڵە هەبوو ئەوا وەری ناگرین ئەم ئایەتە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە هەواڵی کەسی ڕاست گۆ وەردەگیرێت و هی کەسی درۆزن ڕەت دەکرێتەوە و هی فاسق ڕادەوەستین لەسەری , هەر لەبەر ئەمەشە پێشین فەرموودەیان لە خەواریجەوە ڕیوایەت دەکرد

---

[٢] فاسق: بەو کەسە دەوترێت کە لە هەندێك لە فەرمانەکانی خوا دەرچووەو تاوان ئەنجام دەدات بە ئاشکراو تەوبەی لێ ناکات .

ئەگەر ئەو کەسە ناسراو بووایە بە ڕاستگۆی ئەگەر فاسقیش بوایە. بەپێچەوانەی ئەو کەسانەی کەهەر زوو بڕیاری خۆیان دەردەکەن ، حەزدەکەن و پەلە دەکەن لەتۆمەت دانە پاڵ خەڵکی . وە بەخەڵکی دەڵێن فلانە کەس فاسقەو فلان بیدعەچی‌یەو خەڵك کافر دەکەن بە بوختان و گومان بە بێ ئەوەی بەڵگەیەکیان بەدەستەوە بێت یان ڕوون کردنەوەیەك.

سەلەفیەت وحوکم دان بە بێ باوەڕی :

(التکفیر):

سەلەفیەکان بەشێوەیەکی گشت گیری بابەتی (التکفیر) قەدەغە ناکەن ، وە کەس بە تاوان کافرناکەن وە ناشڵێن حوکم دان بەبێ باوەڕی کەسێکی دیاری کراو کارێکی ئەستەمەو نەیان ووتوە بابەتی تەکفیر شتێکی

ئاسای و بڵاوەو هەر کەسێك بیەوێت خەڵك بەکافر دانێت ئاسای یە بۆی (واتە بەکافر دانانی کۆمەڵێك خەڵك بەبێ ئەوەی مەرجەکانی بەکافر بوونیان تێ دا بێت و بەبێ ئەوەی ئەو هۆکارانەی کە ڕێگری دەکەن لەبڕیاردان بەسەریان دا بەتەواوەتی زانراو بێت). وە بەهیچ شێوەیەك دوودڵ نین لەوەی بە کەسێك بڵێین موسوڵمان مادەم ڕووکاری دەرەوەی سیمای موسوڵمانی پێوەدیارە , ئەگەر کەسێك کارێك ئەنجام بدات یان ووتەیەك بڵێ کەببێتە هۆی کافر بوونی وە هەموو مەرجەکانی تێدا کۆبووبێتەوەو هۆکارەکانی ڕێگیری بوون لە بڕیاردان بەسەریدا ڕەوییبێتەوە[٣] ئەوا

---

[٣] ئەویش ئەوەیە ئەو کارەی یان ئەو ووتەیەی کە ئەو کەسە ئەنجامی دەدات خۆی بۆخۆی کوفربێت . وە ئەوکەسەش کە ئەنجامی دەدات بزانێت کە ئەوە کوفرەو کەسێکی ژیرو عاقڵ بێت واتە شێت نەبێت یاخود نەزان (جاهل) نەبێت وحەقیقەتی

سەلەفی یەکان هەرگیز ناترسن وخۆیان نادزنەوە لەوەی کە بڵێن ئەو کەسە بێ باوەڕە.

سەلەفیەت و فەرمان ڕەوا:

سەلەفیەکان پەیوەستن بەحەقەوە وە هەمیشە هەڵس وکەوتیان کردووە لەگەڵ دەسەڵات داراندا بەگوێرەی ڕێنومای یەکانی دەقە شەرعی یەکان. سەلەفی یەکان بە ئەرکێکی ئاینی دەزانن گوێڕایەڵی کردن و ملدان بۆ لێپرسراوان لە کاتی دڵ خۆشی و چست و چالاکی و لە کاتی غەمباری و ناڕەحەتی و هەروەها لە کاتی تەنگانەو لە حاڵەتی ئاسای وخۆشی

ئیسلام و هەڵوەشێنەرەوەکانی نەزانێ وە هەروەها لەحاڵەتی تورەبونێکی زۆردا نەبێت وە یاخود سەرخۆش نەبێت (سکران) یاخود لێکدانەوەی زانایەکی تری بەدەستەوە نەبێ لەکردنی ئەو ئیشە کەلای ئەو زانایە ئەو کارە بەکوفر دانانرێت چونکە ئەمانە هەمووی ڕێگرن لەسەر بڕیاردان بەسەر ئەو کەسەدا بەوەی کە بێباوەڕە (کافرە).

دا, وە لە مافی خۆیان خۆش دەبن ئەگەر کەسێکی ناشیاو دانرا بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری وولات وە هەمیشە گوێڕایەڵن بۆ دەسەلات داران ئەگەر فەرمان بەخراپەو تاوان نەکەن چونکە گوێڕایەڵی کردن بۆ دروست کراوەکانی خوا دروست نی‌یە لەسەرپێچی کردنی ئەو خوایەی کە هەمووانی دروست کردووە. بەلام مل کەچی و بەگوێ کردن لە فەرمان کردن بەچاکە دەبێت وکارێکی پێویستە . هەروەها سەلەفی یەکان بیروباوەڕیان وایە کە دەبێت ئامۆژگاری دەسەلات داران بکرێت و هاریکاریان بکرێت لەسەر خێرو چاکەو تەقوا [٤] ئەگەر کەم تەرخەمیشیان هەبێت لە جێبەجێ کردنی مافی خواو مافی مرۆڤەکان

---

(٤) تەقوا:بریتی‌یە لەجێبەجێ کردنی فەرمانەکانی خوای گەورە و دورکەوتنەوە لە قەدەغە کراوەکانی.

و هەندێك تاوانیان هەبوو . هەر لەبەر ئەم هۆیەشە سەلەفی‌یەكان بەكارێكی ڕەوای دەزانن ئەنجام دانی نوێژی جومعەو نوێژی بەكۆمەڵ واتە هەر پێنج نوێژەكە لە مزگەوتدا و هەروەها نوێژی جەژنەكان لەگەڵیانداو باوەڕیان وایە تێكۆشان لەڕێگەی خوادا (الجهاد فی السبیل الله) بەردەوامە تا ڕۆژی قیامەت لەگەڵ هەموو كاربەدەستێكدا چاك بێت یان موسوڵمانێكی تاوان باربێت , وە پاشان سەلەفی‌یەكان سەرپێچی دەسەڵات داران ناكەن و واز لە گوێڕایەڵی كردنیان ناهێنن و هەرگیز مل ملانێ و سەركەشی ناكەن لەگەڵ خاوەن دەسەڵات وكورسی لەبەر خاتری پلەو پایە و دەسەڵات . هەروەها باوەڕیان بە دەرچوون و یاخی بوون لە فەرمانی پێشەوایانی زاڵم و ستەم كار نی‌یەو , ئەگەر پێشەوا دادپەروەر بێت ئەوا

هەرگیز لە فەرمانی دەرناچن و دژایەتی ناکەن , مەگەر ئەوەی کە کوفرێکی ئاشکرای لێببینن کە بەڵگەیان بەدەستەوە بێت لەسەر کافربوونی ئەو کەسە لەلایەن خوای گەورە , ئەوا هەوڵ دەدەن کەلای بەرن ئەگەر توانای گۆڕانکاریان هەبوو ، وەدەبێت لە کاتی دەرچوون لە فەرمانی و هەوڵ دان بۆ لابردنی ئەو حاکمە خراپە زیانی گەورە نەکەوێتەوە , پاشان سەلەفی یەکان زۆر دوورن بەڵکو دوورترین کەسن لە پیاهەڵدانی درۆزنانەو ڕۆچوون و زێدەڕەوی کردنێکی لەناوبەرانە کە دەبێتە هۆی شانازی کردن و خۆبەگەورەزانین لە لایەن دەسەڵات دارو خاوەن کورسی یەوە , کە خەڵکانێکی زۆر خەریکی ئەو جۆرە فڕوفێڵانەن لەلای فەرمان ڕەوا بۆدەست کەوتنی پارەو پول . وە سەلەفیەکان ڕازی نابن بە فێڵ و

تەڵەکەبازی لە ئاینی ئیسلامداو , وە لە جێبەجێ کردنی فەرمانەکانی خوا لە لۆمەی لۆمەکاران ناترسن .

سەلەفیەت و دۆستایەتی و دوژمنایەتی:

(الولاء والبراء) :

سەلەفی‌یەکان دۆستایەتی دەبەستن لەسەر بنچینەی ئاینی ئیسلام , کەواتە مەبەستیان سەرخستنی خۆیان نی‌یەو تورەش نابن لە کاتێك دا کە بەرژەوەندی یەکانیان جێبەجێ ناکرێت بەڵام دۆستایەتی و خۆشەویستییان لەبەر خوای پەروەردگاروپێغەمبەرەکەیەتی (ﷺ) هەروەها دۆستایەتیان بۆ موسولمانانەو ڕق لێ بوون و بەری بوونیان لەبەر خوای گەورەیە و هەڵوێستەکانیان جێگیرە و ناگۆڕێ و شتی تر جێی ناگرێتەوە . خوای

گـەورە دەفـەرموێت : {إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا} المائدة (٥٥) .

كاتێك خوای گەورە قەدەغەی كرد دۆستایەتی بۆ كافرەكـان لـە جولەكـەو گـاورو غـەیری ئـەوانیش ، وە باسی سـەر ئـەنجامی دۆستایەتی كردنـی ئـەوانی كـرد بـەوەی كـە زەرەرەومەنـدیـە ، ڕایدەگەیـەنێ كـە پێویستە دۆستایەتی و دڵسۆزیمان بۆ كـێ هـەبێت وە باسی سوودو چاكەی ئەوە دەكات و دەفەرمووێت (إنما ولـیكم الله ورسـوله) تـەنها دۆسـت و خۆشەویـستتان خواو پێغەمبەرەكەیەتی (ﷺ) وە بزانن كە دۆستایەتی خوای گەورە بەدەست دێت بە ئیمان هێنـان و تـەقوای خوای گەورە. هەركەسێك ئیماندارو بـە تـەقوابێت ئـەوا دۆسـتی خوایـەو دۆسـتی خـواش دۆسـتی

پێغەمبەرەکەیەتی (ﷺ) ئەم دۆستایەتی‌یەش بەوە تەواو دەبێت کە دڵسۆزی و خۆشەویستیمان هەبێت بۆ خۆشەویستانی خواو پێغەمبەر (ﷺ) کە ئیمان دارانن.

__*شیخ الإسلام إبن التیمیة :*__ (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرموێت: {بۆ هیچ کەسێك نی‌یە کە کەسایەتی‌یەك دروست بکات بۆ ئەم ئوممەتەو بانگەشە بکات بۆ ڕێگاو ڕێبازەکەی وە دۆستایەتی و دوژمنایەتی لەسەر بنچینەی ڕێبازی ئەو کەسە بکات . تەنها پێغەمبەری خوا نەبێت (ﷺ) وە ووتەی هیچ کەسێك ناکرێت بەپێوەر بۆ ئەوەی لەسەری دۆستایەتی بکرێت یان دوژمنایەتی , تەنها ووتەی خوای گەورەو پێغەمبەرەکەی نەبێت (ﷺ) وە ئەوەشی کە

ئوممەت[٥] لەسەری کۆکن و یەك ڕان بەڵکو ئەو جۆرە کارانە لە پیشەو کاری ئەهلی بیدەعەو ئەوان هەڵدەسن بە دانانی کەسێك یان ووتەیەك کە دووبەرەکی پێدەخەنە نێوان ئوممەتەوەو لەسەر ئەو ووتەیە دۆستایەتی و دوژمنایەتی دەکەن} .

وە موسولماّنان پێویستیان بە بەڵێن نامەیەك نی‌یە کە بنوسرێ یان بەلگە نامەیەك کە مۆر بکرێت یان پێڕەوێك کەئەم بیروباوەڕەی تیا بنوسرێ جگە لەقورئان وسوننەت , کەواتە ئیش کردن لە ئیسلامدا کارگەیەك نی‌یە یان دامەزراوەیەك یان کۆمەڵەیەك یان لیژنەیەك نی‌یە خەڵکی چاوەڕوانی ڕێ پێدان بکەن لە چوونە ناوی‌دا یان چاوەڕێی قایل بوون بکەن بۆ

---

(٥) مەبەستی شیخ الإسلام إبن التیمیة لە ووشەی (ئوممەت) هاوەڵانی پێغەمبەرو شوێن کەوتوانی ئەوان دەگرێتەوە بەچاکە والله أعلم .

ئـــەوەی یـــەكێك بـــن لـــە بەكارهێنـــەكانی ، وە هـــیچ پێویـستی بـە پێناسـی بـە ئەنـدام بـوون نـی‌یـە یـان خۆدانەپاڵ یاخود دۆستایەتی بۆ نـاو دروشـم و ئـاڵای كـەس نـی‌یـە . بـۆ هـیچ موسـوڵمانێك دروسـت نـی‌یـە پشتیوانی و دڵسۆزایەتی و دۆسـتایەتی تایبـەت بكـات بە دەستە و كۆمەڵێك یان دوژمنایەتی بكات لەسـەریان وە وابزانـێ كەحـەق تـەنها ئەوەیـە كـە لەلایـەن ئـەو كۆمەڵەیەوە دەوترێ وە غەیری ئەو دەستەو كۆمەڵەیـە لەسەر بەتاڵ و شتی پڕوپوچن .

سەلەفیەت و کارە داهێنراوەکان:

(البدعة):

سەلەفی‌یەکان لەهەموو خەڵك پارێزراوترن لەوەی کە بکەونە بیدعەوە[٦] وە دوورن لەوەی کە هاوەڵ پەیداکردن (الشرك) بڕیار بدەن بۆ خوای گەورە , بەڵام تاوان چ گەورەبێت یان بچوك بە دڵنیاییەوە هەندێك لە سەلەفی‌یەکان ئەنجامی دەدەن بەڵام بە بەراورد کردن لەگەڵ غەیری سەلەفی یەکان ئەنجام

---

[٦] الإمام الشاطبي دەفەرموێت: { ئەصلی برگەی (البدع) بۆ کارێکی داهێنراوە بەشێوەیەکی جیاواز لە هاوشێوەکانی لەوەوپێشی , وە دەوترێ: (إبتدع فلان بدعە) واتە دانانی ڕێگەو شێوەیەك کە پێشتر کەس ئەو کارەی نەکردووە} کەواتە (بدعە) بریتی‌یە لە زیادکردن لە ئاینی ئیسلام بە ئەنجام دانی کردەوەیەك یان ووتەیەك کەبەڵگەی لەسەر نەبێت لە قورئان و سوننەت , وە پێشینەی ئەم ئوممەتە نەی کردووە.

دانـی تـاوان بەگـەورە و بـچووكەوە زۆر كەمـە لایـان لەوانەیـە یـەكێك بـەدی بكـەیت كەهەڵـە دەكـات لـە بابەتێكدا یان تاوانێك لە تاوانەكان ئەنجام دەدات ئەوە پـێی نـاوترێ كەسـێكی بیدعەچـی یـە بـەڵكوپێی دەوترێت تاوان بـارە یـان فاسـقە , وە كاتێـك مرۆڤێـك دەكەوێتە بیدعەیەكـەوە واتـە كـارێكی بیـدعی ئـەنجام دەدات بـەهۆی لێ تێـك چوون و سـەرلێ شـێوانەوە كـە هۆكارەكەی نەزانین بێت یان لێك دانەوەیەك (التأويـل) بێـت ئـەوا پـێی دەوترێـت كەسـێكە كەوتووەتـە نـاو بیدعـەوە وە پـێی نـاڵێین بیدعەچـی‌یـە . بـەڵام هەركەسێك بیدعەیەك بكـات (واتـە كارێـك بهێنێتـە نـاو ئـاینی ئیـسلامەوە كـە بەڵگـەی قورئـان و سـوننەتی لەسـەر نـەبێت) بـە ئەنقەسـت وە بـۆی سـەلمێنرا كـە ئەوەی ئەو دەیكات زیادەو داهێنـراوە و ئـەو گومانـەی

کـە هەیـەتی بـۆی ڕەوێنرایـەوە وە هـەر بـەردەوام سووربوو لەسەری و , وە ڕۆچوو لـەناو ئـەوکارە زیـادو داهێنراوەدا , وە زاڵ بوو بەسـەریدا , ئـەوا بەوکەسـە دەوترێت یەکێکە لە ئەهلی بیدەع .

شیخ صالح الفوزان (خـوای گـەورە بیپارێزێـت) دەفـەرموێت: {ئەگـەر کەسـێك هەڵەیـەکی ئـەنجامدا بەهۆی لێك دانەوەیەکی هەڵەوە چونکە , لێـك دانـەوە (تأویل) وەکو گومان (شبهة) وایە هەر بۆیە حوکم دان بەسـەر ئـەو کەسـەدا بـەوەی کـە بیدعـە چـیـە وەلادەنرێـت , چـونکە ئـەو کەسـە وا دەزانێـت ئـەو لێکدانەوەیەی کارێکی ئاساییەو ئاسانە یاخود لەوانەیە چـاولێکەری یـەکێکی کردبێـت کـەوا دەزانێـت لەسـەر حەقە , ئەم جۆرە کەسانەی باسمـان کـرد ئـەوەی کـە شایستەی ئەوەیە کە پێیان بوترێت ئەوەیـە کـە بڵێین

کەسانێکن لە هەڵەدان یان سەرپێچیان کردووە ، وە پێیان ناوترێت بیدعەچی} هەروەها وازهێنان و دوور کەوتنەوە (هجر) لە کەسێکی بیدعەچی دروست نی یە تەنها بۆ دوو مەبەست نەبێت:

١.بۆ تەمێ کردنی کەسی بیدعەچی و قەدەغەکردنی هاوشێوەی ئەو بۆ ئەوەی بیدعە نەکەن.

٢.یان لە ترسی ڕوودانی زەرەرو فیتنەو ئاژاوە بەهۆی دانیشتن و نزیك بونەوە لێی.

<u>*شیخ الإسلام إبن التیمیة*</u> (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرموێت: {ئەگەر هاتوو ئەو کەسەی کە وازی لێ هێنراوەو هەجر کراوە ، وە غەیری ئەویش ، چاك و تەمێ نابێت و واز لە خراپە ناهێنێت بەڵکو خراپەی

زیـاتربوو , وە ئەوکەسـەی کـە هەجرەکـە[٧] بـەکار دەهێنێت لاواز بوو وە بـێ دەسـەڵات بـوو بەشێوەیەک هەجرەکەی زیـانی زیـاتر بـوو لـە چاکەکەی ئـەوا ئـەو دوور کەوتنـەوەو واز لێهێنانـەی دروسـت نـیـە بـەڵکو هەندێك جار دڵدانەوەو نزیك بوونەوە لە هەنـدێك خـەڵك سودی زیاترە لە وازهێنـان لێی , هـەر لەبـەر ئەمەشـە پێغەمبەری خوا (ﷺ) هەنـدێك کـات نـەرم ونیـان بـوو لەگەڵ قەومێك و وازی لە هەندێکی تردەهێنا} .

سەلەفیەت وحزبایەتی:

سـەلەفی یـەکان باوەڕیـان وایـە کـە حزبایـەتی دەردێکـی گەورەیـە و بەڵایـەکی بڵاوەبـووە , وە بـەڵاو نارەحەتی یە بۆ سەر خاوەنەکانی لە دونیاو دواڕۆژدا ,

---

[٧] بۆزانینی واتای هەجر بگەڕێرەوە بۆ ئەو دوو خاڵەی باسمان کرد.

چونکە حزبایەتی جیاوازی و دووبەرەکی خستە ناو کۆمەڵگا , بەڵکو جیاوازی خستە ناو یەك خێزانەوە , وە حزبایەتی لە پیشەی هاوەڵ پەیداکەرەکانە و خوای گەورە لەم ئایەتەدا وەك ئاگادارکردنەوەیەك دەفەرموێت: {وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ* مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعاً كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ} الروم (٣١-٣٢) .

وەکو هاوەڵ پەیداکەرەکان مەبن چونکە هاوەڵ پەیداکردن دژی ئەو پاشگەزبونەوەو گەڕانەوەیە بۆ لای خوا کە ناوەڕۆکەکەی نیاز پاکێتی‌یە لە هەموو ڕووەکانی یەوە . (من الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعاً كل حزب بما لديهم فرحون) . پاشان خوای گەورە باسی حاڵی هاوەڵ پەیداکەرەکان دەکات بە سەرزەنشتەوە کە بوونەتە هۆی پارچە پارچە کردنی دینەکەیان لەگەڵ

ئەوەی کە دین یەك دینەو ئەویش عیبادەت کردنە بۆ خوای گەورەو بەتەنها پەرستنی , بەلاّم هاوەڵ پەیداکەرەکان تیایاندا هەیە بت ئەپەرستیّ یاخود ڕۆژ یاخود مانگ یان پیاوچاکان و دۆستانی خوا , وە هەیانە گاورە یاخود جولەکە بۆیە خوای گەورە دەفەرمویّت : (وکانوا شیعاً) هەر دەستەو بوونە بەرەیەك و دەمارگیر بوون بۆ ئەو بەرەو کۆمەڵەیەو هەوڵی سەرخستنی ئەو بەتالّ و شتە پڕوپوچەیان دەدا کە هەیان بوو , وە دژایەتی خەڵکانی تریان پیّدەکرد . (کل حزب بما لدیهم) هەر بەرەیەك لەوەی کە پیّیەتی لەو زانستەی کە پیّچەوانەی زانستی پیّغەمبەرانە (علیهم السلام) , (فرحون) دلّ خۆشن و بڕیار بۆ خۆیان دەدەن کە ئەوە حەقەو غەیری

ئــەوانیش لەســەر بەتاڵــە ، هــەروەها لــەم ئایەتــەدا ئاگاداركردنەوەیـەك هەیـە بۆ موسـولمانان كـە نەبنـە چەند دەستەو كۆمەڵێك هـەر كۆمەڵـەو دەمـارگیر بێت لەسەر ئەوەی كە لە لایەنی ئەگەر حەق بێت یان بـەتاڵ، چــونكە بــەم كارەیــان دەبنـــە لێكــچوی هـــاوەڵ پەیداكەرەكان لە پارچە پارچە كردنـی ئاینـدا ، بـەڵكو ئاینی ئیسلام یەك ئاینەو یەك پێغەمبەرمان هەیە(ﷺ) وە یـەك پـەرستراویشمان هەیـە بەحـەق كـە (الله) یـە . هەروەها خوای گەورە دەفەرموێت: {إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعاً لَّسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ} الأنعام (١٥٩) .

خــوای گــەورە هەڕەشــە دەكــات لەوانــەی كــە ئاینەكەیان پارچەپارچە كردووە ، بەوەی هەر كەسەو

بەشێك بۆ خۆی بەرێت لەو ناوو دینانەی کەهیچ سوودێك بە مرۆڤ ناگەیەنێت لە بەرامبەر ئاینە ڕاستەقینەکەی کە ئاینی ئیسلامە وەك جولەکایەتی ، گاورایەتی و ئاگرپەرستی...

وە ئەم ئایەتە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە ئاینی ئیسلام فەرمان دەکات بە کۆبونەوەو یەکگرتن ، وە لێك ترازان و جیابونەوە قەدەغە دەکات بە توندترین شێوەی قەدەغەکردن لە هەموو بابەتە بنچینەی و لاوەکیەکاندا ، وە فەرمانی بەپێغەمبەر کردووە (ﷺ) کەحاشای خۆی بکات لەوانەی کە ئاینی ئیسلام پارچە پارچە دەکەن و دەفەرموێت: (لست منهم في شئ) تۆ لەوان نیت و ئەوانیش لە تۆنین چونکە سەرپێچییان کردوویت و ئینکارییان کردوویت ، (إنما

أمـرهم إلى الله) پاشـان دەگەڕێنـەوە بـۆ لای خـواو حسابیان لای ئەوە وە پاداشتیان دەداتەوە بەگوێرەی کردەوەکانیان (ثم ینبئهم بما کانوا یفعلون) پاشـان هەواڵیان دەداتێ بەوەی کە کردوویانە .

وە باش بزانن ئـەو دەستـەو حزبانـەی کـە ئێستا هەن لە ساحەکەدا ئاینی ئیسلام دانـی پێدا نانێت و ڕازی نـیـە پـێی , وە بەتونـدترین شێوە قەدەغـەی دەکات , وە حزبایەتی کارو فڕوفێڵـی شـەیتانەکانە لـە جنۆکەو ئینسان بۆ لـە خشتەبردنی ئـەم ئوممەتـە .

ئـەگینا ڕاستـەقینە ئەوەیـە کـە هەرهـەمووماـن کۆببینـەوەو یـەك بگـرین لەسـەر بیروبـاوەڕێکی یەکتاپەرستـی و یـەك گـەل و نەتـەوەبین , خـوای

پەروەردگار دەفەرموێت: {إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ} الانبياء(٩٢) .

خوای گەورە پێش ئەم ئایەتە باسی پێغەمبەران دەکات (علیهم السلام) وە بەخەڵکی ڕادەگەیەنێ (إن هذه أمتكم أمة واحدة) . واتە ئەو پێغەمبەرانەی کە باسمان کردوون ئەوانە گەل وپێشەوای ئێوەن پێویستە شوێن ئەوان بکەون و شوێن هیدایەتی ئەوان بکەون چونکە هەموویان لەسەر یەك ئاینن و لەسەر یەك ڕێگاو ڕێبازن و پەروەردگارەکەشیان هەریەك پەروەردگارە هەر بۆیە دەفەرموێت (أنا ربكم) من پەروەردگارتانم , دروستم کردوون و پەروەردەم کردوون بەنیعمەتەکانم , نیعمەتی دین و دونیا . ئەگەر پەروەردگار یەکێك بێت و بەهەمان شێوە

پێغەمبەر(ﷺ) و ئاینیش یەکێك بێت کە بریتی‌یە لە پەرستنی خوای گەورە بەتەنهاو هاوەڵ پەیدا نەکردن بۆی لە هەموو عیبادەتەکاندا , کەواتە پیشەو کاری موسولمان بریتی‌یە لە (فاعبدون) پەرستنی خوای گەورە . هەروەها خوای پەروەردگار دەفەرموێت: {وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعاً وَلاَ تَفَرَّقُوا} آل العمران (١٠٣) .

خوای گەورە لەم ئایەتەدا هانی بەندە ئیمان دارەکانی دەدات کە هەستن بە سوپاس کردنی نیعمەتە گەورەکانی بەوەی کە تەقوای خوایان هەبێت و گوێڕایەڵی بکەن و واز لەسەر پێچی کردنی بهێنن , وە عیبادەتی بۆ ئەنجام بدەن بە پاکی و ئاینەکەیان بە پاکی و بە چاکی ڕابگرن وە پەیوەست بن بە

پەیمانی خوای گەورە (حبل الله) کە بۆی ناردوون و , وە کردوویەتی بە هۆیەك و واسیتەیەك لە نێوان خۆی و بەندەکانی‌دا , کە بریتی‌یە لە ئاینی ئیسلام و قورئانی پیرۆز . وە کۆبوونەوەو یەکگرتن لەسەری و جیاوازو بەش بەش نەبوون تیّ‌ی‌دا , وە بەردەوام بوون لەسەری هەتا مردن .

سەلەفیەت و کاری نهێنی:

(العمل السرّي):

بانگەوازی سەلەفیەت کاری نهێنی نی‌یە , بەڵکو بانگەوازێکی ئاشکرایە لەسەر زەوی لە ڕۆژی ڕووناکدا, هەروەها کۆبونەوە و پلان دانان لە شوێنە نهێنی‌یەکاندا پیشەی ئەوان نی‌یە , هەروەها بانگەوازێکە بۆ هەموو خەڵکی بۆ ئەوەی لە ژێر ڕێنومای یەکانی قورئان وسوننەتدا بژین بە

تێگەیشتنی پێشینەی چاك (السلف الصالح) , ناونیشانیان مزگەوتەکانە , وانەو دەرس ووتنەوەیان لە مزگەوتەکاندا لەپێش چاوی خەڵکییەو بۆ هەمووانە, وە گومانی تێدانییە هەموومان لە کۆمەڵگایەکی موسوڵماندا دەژین با هەندێك خراپەو تاوانیشی تێدا بێت چونکە ئەوە لە چوارچێوەی ئیسلام نایکاتە دەرەوە , هەتا بڵێین پێویستە بگەڕێینەوە بۆ سەردەمی ژیانی موسوڵمانان لە مەککە کە زۆربەی خەڵك بێباوەڕو هاوەڵ پەیداکەر بوون , چونکە هەر ئەو ڕێك خراوە نهێنیانە بوو , کەبوونە هۆی هاتنی بەڵاو ناڕەحەتی بۆ سەرمان و وای کرد کە ئەو بۆشایەی لەنێوان دەسەڵات داران و بانگەواز کاران و چاکە خوازاندا هەبوو فراوان تر بێت و بووە هەلێك لەبەردەم خەڵکانی لادەرو گێرەشێوێن بۆ

ئـەوەی نزیـك ببنــەوە لــەخاوەن دەســەڵات و بگــەن بەخۆزگەو مەرامەكانیان , بەڵكو هەر ئەوە بووە هۆی ئـەوەی حوكمەتـەكان و پیـاوانی ئاسـایش تەماشـای بانگەوازكاران بكەن بە تێڕوانینێكی تـرس وئاگـاداری- یـەوە نـەوەك لـە دژی حوكمـەت هـەڵ بگەڕێنـەوە (إنقلاب) .

__عەبدوڵای كوڕی عومەر__ (ڕەزای خوایان لێبێـت) دەگێڕێتــەوەو دەفــەرموێت: {پیاوێــك هــات بــۆلای پێغەمبــەر (ﷺ) ووتــی: ئــەی پێغەمبــەری خــوا ئامۆژگاریم بكە؟ فەرمووی: خوا بپەرستەو هاوەڵی بۆ پەیدا مەكەو نوێژەكانت بەردەوام ئەنجام بدەو... هەمیشە پەیوەست بە بە ئاشكرای یەوەو دووربە

لەنهێنی} رواه إبن أبي عاصم في السنة بإسناد جيد (١١٠٤) .

وە عومەری کوڕی عبد العزیز (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرموێت: {ئەگەر کۆمەڵێکت بینی لە خەڵك خەریکی چپەچپ و قسەکردن بوون لەنێوانی خۆیاندا دەربارەی ئاینەکەیان لە بابەتێکدا وە بەئاشکرا لەناو خەڵکیدا باسیان نەدەکرد , بزانە ئەوانە خەریکی بونیات نانی گومڕاین} . رواه الإمام أحمد في الزهد .

سەلەفیەت و پەیمان دان :

(البيعة):

دەربارەی پەیمان دان ئایەت و فەرموودەی زۆر هاتووە , بەڵام ئەوەی کە زانایان لە سەری ڕێکەوتوون ئەوەیە کە ئەو پەیمانەی کە ئاماژەی پێکراوە

بریتیەیە لە پـەیمانی کۆکـەرەوە (البیعـة الجامعـة) وە ئەو پەیمانەش بۆ هیچ کەس نابێت تەنها بـۆ پێشەوای موسـولمانانە , کەدەسـەلات و توانـای هەیـە لەسـەر زەویدا , وە هـەڵ دەسـێت بـە دامەزرانـدنی جێنشینایەتی ئیسلامی (الخلافـة الإسـلامیة) لەسـەر هەمان ڕێبازی پێغەمبەرایەتی پیرۆز , وە ئـەم کـارەش ڕوودەدات لە دوای ڕاپرسی کردنی هەموو موسـولمانان و هەڵبـژاردنی خـەڵکانی شایـستە لـە خـاوەن بـیرو کەسانی شارەزا . بەلام ئەو پەیمان و قەوالانەی کە لـە گەنجان وەردەگیرێت هیچی دروست نیە .

پێـشەوا *القـرطبي* (ڕەحمـەتی خـوای لێبێـت) دەفەرموێت: {دانانی دوو پێشەوا یـان سیان لـە یـەك سـەردەم داو لـە وولاتێکـدا دروسـت نـیـە بـەتێکڕا

(الإجماع)} . وە ئـەوەی ئاشـكرایە ئێـستا هـەموو كۆمەڵێك پێشەوایەكی هەیە ئیتر مەپرسە لە زۆری ئەو كۆمەڵانەو لە زۆری ئەو پێشەوایانە .

سەلەفیەت و كاری بەكۆمەڵ:

(العمل الجماعي):

سەلەفی‌یەكان لە بانگهێشتانی كاری بەكۆمـەڵ بـە تێڕوانینـە شـەرعی‌یەكـەی , بـەڵام كـاری بەكۆمـەڵی حزبایەتی ڕەت دەكەنەوە بـەكورتی و بەتێروتەسـەلی , چـونكە ڕوانگـەو تـێ گەیـشتنی شـەرعی بـۆ كـاری بەكۆمـەڵ بریتـی‌یـە لـە هاوكـاری كـردن لەسـەر خێـرو چاكە, وە هـیچ ناڕەحـەتی‌یـەكی تـێدانی‌یـە ئەگـەر كۆمـەڵێك هەسـتن بـە تایبـەت مەنـدبوون لـە بابـەتی یەكتاپەرسـتی و بانگـەوازی بـۆ بكـەن هـەروەها

کۆمەڵێکی تر لە فەرموودەدا و سێیەم لە شارەزای بوون لە حوکمە شەرعییەکان (الفقە) وە چوارەم لە تەفسیردا... , وە هەمویان بانگەواز بکەن بۆ ئەو کارەی تایبەت مەندبوون تێیدا , بەڵام بە مەرجێك ئەویش ئەوەیە کە ئەم کۆمەڵانە لەژێر سایەو دەسەڵاتی یەك پێشەوادابن ئەگەر هەبوو , وە هەموویان لەسەر بیروباوەڕێکی پاك و ڕاست بن و لەسەر پێرەو ڕێبازێکی ساغ وسەلامەت بن , کە ئەویش بیروباوەڕ و پێڕەوی پێشینەی چاکە . ئەو مەرجانەی باسمان کرد چەند پایەیەکن لە پایەکانی ئیش کردن لە ئیسلامدا , وە هەموو هەوڵ و تەقەلا دانێك بۆ بەدەست هێنانی دەسەڵاتێکی شەرعی و جێگیربوون لەسەر زەوی بەهۆی کاری بەکۆمەڵەوە ,

ڕێ نادرێت چاوپۆشی بکرێت لەو مەرجانەی کە باسمان کرد تێیدا.

سەلەفیەت و تێکۆشان لە پێناوی خوادا:

(الجهاد في سبيل الله):

لە بنچینە سەرەکی یەکانی بانگەوازی سەلەفی ئەوەیە کە تێکۆشان بەردەوامە هەتا ڕۆژی دوای لەگەڵ **فەرمان ڕەوایان** چاکەخوازبوون یان خراپەکار (واتە تاوانیان هەبوو) نەک بێباوەڕ.

هەر لەبەر ئەمەشە دڵ و دەروونیان شەیدای تێکۆشانە و دڵەکانیان حەز بە شەهیدبوون دەکات لە پێناوی خوای گەورە. چونکە دەزانن تێکۆشان چەندە بەرزوپیرۆزە. هەر بەهۆی تێکۆشانەوەیە ئاینی سەر زەوی هەمووی بۆ خوا دەبێت وستەم وزوڵم

لادەبرێت و ڕاستی دەچەسپێنرێت , خراپەو تاوان ناهێلڕێت , دەسەلآت بۆ موسولمانان دروست دەبێت لەسەر زەوی , وە موسولمانان سەربەرز دەبن و پارێزراو دەبن , وە زەلیلی و سەرشۆڕی بۆ دوژمنانی ئیسلام دەبێت و ئازارو زولمی بێباوەڕان نامێنێت و ترس پەیدادەکەن , هەروەها تاقیکردنەوەی تێدایە بۆ جیاکردنەوەو پاکتاوکردنی چاك و خراپ . بەلآم پێویستە هۆکارەکانی بگیرێتەبەر هەروەها جێبەجێ کردنی مەرجەکانی و شارەزای بوون لە ئەحکامەکانی و پێویستە هەست وسۆز و حەماسەت زالْ نەبێت بەسەرمانداو بەرەو هیچ ئاکارێکمان نەبات , هەروەك چۆن موسولمانانی بەرەو کەنگەلآن برد .

<u>إبن القيم</u> (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرموێت:

{سوێند بە خوا دوژمن هیچ کات ناتوانێت زەفەرت پێ

بەرێت مەگەر کاتێك کە دۆستانت وازت لێ بهێنن و دەورت چۆڵ بکەن وە وا گومان نەبەیت کە شەیتان سەرکەوتووەو زاڵە بەڵکو ئەو خوایەی کەدەت پارێزێت وازی لێ هێناویت و سەرکەوتوت ناکات} .

سەلەفیەت و بڕیاردان بە شەهید بوون بۆ کەسێکی دیاری کراو:

(الحكم على شهادة أحد معين):

دەگێڕنەوە لە **عومەری کوڕی خەتتابەوە** (خوالێی ڕازی بێت) لە ووتارێکیدا دەیفەرموو: {ئێوە لە جەنگەکانتاندا دەڵێن فلانە کەس شەهیدە , وە فلانە کەس بەشەهیدی مرد , وە لەوانەشە ووڵاخەکەی خستبێتیە خوارەوەو ملی شکاندبێت , ئاگادارتان دەکەمەوە وامەڵێن بەڵکو بەوشێوەیە بڵێن کە پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەیفەرموو: {هەرکەسێك بمرێت لەپێناوی خوادا ئەوا شەهیدە , وە هەر کەسێك

بکوژرێت له پێناوی خوادا ئـەوا شـەهیده} رواه الإمام أحمد وحسنه إبن حجر .

العلامة إ بن العثيمين (ڕەحمـەتی خـوای لێبێـت) دەفـەرموێت: {دروسـت نـیـیـه بۆمـان شـایەتی بـۆ کەسێکی دیاری کراو بدەین بەوەی که شەهیده , هەتا ئەگـەر بکوژرێـت بەسـتەم لێکـراوی یـان بکوژرێـت لـه کاتێکدا بەرگری له حـەق دەکـات , بـه دڵنییـای یـەوه دروست نییه که بڵێین فڵانـه کـەس شـەهیده , ئەگـەر وامان ووت ئەوا لەو شایەتی دانەمان له ڕۆژی قیامەتـدا بەرپرسـیارین و پرسـیارمان لێدەکرێـت دەربـارەی , دڵنیابه لەڕوژی دوایدا پێت دەوترێت: ئایا ئەوەنـدەت زانیاری هەبوو هەتا بزانـی کـه ئـەو کەسـه بەشـەهیدی کـوژراوه , هـەر بۆیـه پێغەمبـەر (ﷺ) دەفـەرموێت:

(هیچ بریندارێك نییە كە بریندار بكرێت لە پێناوی خوای گەورە (وە هەر خوا خۆی دەزانێت كێ لەپێناوی ئەودا بریندارکراوە) ئیللا لە ڕۆژی دوای دا دێت و برینەكەی خوێنی لێدێت ڕەنگەكەی سورە وەك ڕەنگی خوێن و بۆنەكەشی بۆنی میسكە)} رواه البخاری (٥٥٣٣). جوان دیقەت بدە لە بڕگەی (هەر خوا خۆی دەزانێت كێ لەپێناوی ئەودا بریندارکراوە).

إبن حجر (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەفەرموێت:
{لەبەر ئەوەی شایەتیدان دەربارەی كارێك نابێت بدرێت هەتا زانیاری تەواو دەربارەی ئەو كارە نەبێت ، وە مەرجی ئەوەی كە مرۆڤ شەهیدە ئەوەیە كە ئەو كەسە بجەنگێت بۆ ئەوەی ووشەی (لا إلە إلاّ الله)

بەرزو بڵندبێت , وە ئەم مەبەستەش شاراوەیەو لە دڵدایە . وەهیچ ڕێگایەك نی‌یە بۆزانینی} .

کەواتە چاکتر وایە کە هەڵاوێژتنێك بخرێتە ناو ئەو شایەتی‌دانەوە , وەك ئەوەی بڵێین (ئەگەر خوای گەورە ویستی لەسەر بێت شەهیدە یان لەلای خوا بەشەهیدی دادەنێین).

سەلەفیەت و کاری ڕامیاری:

(العمل السياسى):

سەلەفی یەکان لەگەڵ سیاسەتی شەرعی‌دان کە بەمانای شارەزای بوون دێت لە کاروبار و بەڕێوەبردنی وولاتداو , هەروەها زانینی مافەکانی سەرپەرشتیارو سەرپەرشت کراو , وە هەڵسەنگاندنی ڕاستی‌یەکان بەپێوەرە شەرعی‌یەکان , کەواتە سیاسەتی شەرعی

بریتـیـیە لـە چـاو دێری کردنـی کاروبـاری ئوممـەتی ئیسلام بەو شێوەی کـە دژوار نابێت لەگـەڵ قورئـانی پیرۆزو سوننەتی پێغەمبەری خوا (ﷺ) . وە گرنگترین کـاری یەکـەمی لـە سیاسـەتی شـەرعی‌دا بریتـیـیە لـە باسەکانی یەکتاپەرستی و ئیمـان , چونکە بیروباوەڕ یەکەم پێویستی ژیان و کۆتا پێویستی‌یە . ئەمـەی کە باسمـان کرد بریتـیـیە لـە سیاسـەتی شـەرعی بـەواتا ئیـسلامەتی‌یەکـەی کـەپاك و پوختـەو هەڵدەسێت بەسەرپەرشـتی کردنـی کاروبـاری ئوممـەت و پەروەردەی دەکات , بەڵام ئەو سیاسەتە هاوچەرخەی کە بەواتای دەسەڵات پەیداکردن و شارەزای بوون دێت لە فرۆفێڵ و پێچ و پـەنا لـەباس و تەوەرەکانداو درۆو دەلەسـەو پـەیمان و بـەڵێن شـکاندن , کـە ئەمانـە هـەمووی لـە دووڕوویـیەوە نزیکـەو دەبێتـە هـۆی

سڕینەوەی بیروباوەڕو لەناوبردنی هەست وسۆزی ئیمانی و هەڵوەشاندنەوەی پەیوەندی و ڕایەڵەی دۆستایەتی و دوژمنایەتی (الولاء والبراء) و تێك چوونی باری موسولمانان . ئەم جۆرە سیاسەتەیە کە سەلەفی یەکان ئینکاری دەکەن و خەڵکی لێ ئاگاداردەکەنەوە هەروەها حاشا و بەری بوونی خۆیانی لێ دەکەن لە لای خوای پەروەردگار لە خراپەو شەڕەنگێزی ئەم جۆرە سیاسەتە چونکە پۆستەو هەنگاونانە بەرەو فێڵ و تەڵەکەو پەیژەیە بۆ ئەوانەی کە خواپەرستی یەکەیان لەسەر پەتە[8] .

(٨) واتە: لەکاتی خۆشیدا خوادەپەرستن و لە کاتی ناخۆشیدا پشت لە خوای خۆیان دەکەن .

سەلەفیەت وخۆپیشان دان و دزەکوژی:

خۆپیشان دان (المظاهرات) و دزەکوژی (الإغتیال) بە هیچ شێوەیەك لە ژێر خانەی ئاینی ئیسلامدا , جێیان نابێتەوە و پەیوەندیان بە ئاینی ئیسلامەوە نییە . بەڵكو ئەم جۆرەكارانە كاروپیشەی وولاتە بێباوەڕەكانە و موسولمانان لەوانەوە وەریان گرتووە, زیاد لەوەش هەڵدەسن بە گرتنەبەردانی تایەی سەیارە لەسەر ڕێگاویانەكان[٩] . كە دەبێتە هۆی نەخۆشی و وێران كردنی دامەزراوە زانستی و ئابوری و شوێنە گشتی یەكان , وە خۆپیشان دان سەرەتایەكە بۆ دەرچوون و یاخی بوون لە دەسەڵات داران كە خوێن

---

[٩] بەداخەوە ئێستا ئەم جۆرەكارانە لە زۆربەی وولاتە ئیسلامی یەكان دەبینین كە ئیسلام ڕێگەی پێ نادات .

ڕشتنی لێ کەوتەوەو ئابڕوچونی بە دواداهات , وە سوننەت و ئەهلەکەی ژێر دەستەبوون و پەك خستنی ڕۆڵی مزگەوتەکانی لێ کەوتەوە لە ڕووی فێرکردن و چاکسازی , هەتا مزگەوتەکان بووە لانەی ئەو کەسانەی بانگەواز بۆ خۆپیشاندان و دزەکوژی دەکەن, وە سەرەکی ترین هۆی دروست بوونی ئەم کارانە ووروژاندنی سیاسی یە .هەروەها چەند دەستێکی شاراوە هەیە لەپشتی ئەم کارانە لەناوخۆو دەرەوەی وولات کە هەوڵ دەدەن بۆ بڵاوکردنەوەی ئەم جۆرە کارانە هەتا کۆمەڵگای ئیسلامی بەرەو خراپە بەرن , سەلەفی یەکان نکوڵی ئەو ڕێبازو پرۆگرامە هەڵگەڕانەوەیانە دەکەن کە خەریکی بەرپاکردنی شۆڕشێکن کە سووتەمەنی یەکەی موسوڵمانانە و بانگەوازی ئیسلامی بەهۆیەوە چەندەها

ساڵ دوادەكەوێت , لەگەڵ ئەمانە هەمووی سەلەفی یەكان ئینكاری ئەو كەسانە ناكەن كە هەوڵی گۆڕانكاری دەدەن بەڵكو سەرزەنشتی ئەوان بۆ ئەو شێوازانەیە كە دەیگرنە بەر لە هەوڵ دان بۆ گۆڕانی كاری , كە ئەو شێوازانە هیچ سودێكی نی‌یە بۆ خەڵك وكارەكانی پێ ئەنجام نادرێت بە تایبەت خۆپیشان دان و دزەكوژی .

سەلەفیەت و فەرمان ڕەوای كردن بەیاساو دەستورێك جیاواز لەوەی كە خوای گەورە ناردوویەتی‌یە خوار:

(الحكم بغير ماأنزل الله):

فەرمان كردن بە یاساو دەستوری خوای گەورە واجبە لە سەر هەموو تاكێكی موسوڵمان هەروەك چۆن واجبە لەسەر دەسەڵات داری موسوڵمان كە

خـوای گـەورە کردوویـەتی بـە لێپرسـراو بەسـەر ئـەم ئوممەتە موسولمانەوە ئەویش بەوەی فـەرمان بکات لە نێوانیاندا بەو شەرعەی خوا لە هەموو کاروبارەکانی ژیانیان‌دا , بە گـەورە و بچوکی‌یـەوە , وە هەرکەسێك واگومان بەرێت کە ئەو ئایەتانەی لـە قورئانـدا هـاتووە دەربارەی فەرمان کردن بە بەرنامەی خـوا , تاییبەتەبـە دەسـەڵات داران بەتـەنها , ئـەوە بـە دڵنیـای‌یـەوە کەوتووەتـە هەڵـەوە چونکە ئـەو ئایەتانـە گشتی‌یـەو هـەموو لایـەك دەگرێتـەوە , فـەرمان ڕەواو خـەڵکانی تریش , وە ئەوانەی هەوڵ دەدەن بۆ جێبەجێ کردنـی حـوکمی خـوا بەسـەر دەسـەڵات دارانـدا و جێبـەجێ نـەکردنی بەسـەر خـەڵکی‌دا , ئـەویش لـە ڕێگـای هێـزو توانا و چەك و توندوتیژی ئـەوا بـەدڵنیای‌یـەوە خۆیـان دەخەڵەتێنن وە خەڵکانی تریش دەخەڵەتێنن , چونکە

جێگیربوونی بیروباوەڕی پاك لەناو دڵ و دەروونی خەڵكیدا سەرەكی ترین كارەو بە دوایدا تەواوكەرەكانی دێت كە بەشێك لەو تەواو كەرانە بریتیە لە فەرمان كردن بە بەرنامەی خوای پەروەردگار لە لایەن دەسەڵات دارانەوە . بەڵام زۆر بەداخەوە لێرەو لەوێ هەندێك لە گەنجانی كەم تەمەن و هەرزەكار هەن كە پەلە دەكەن لە بڕیاردان بەسەر دەسەڵات داراندا بەوەی كە بێباوەڕن ، بەبێ ئەوەی گوێ بدەنە ئەو جیاكەرەوانەی كە زانایان باسیان كردووە دەربارەی فەرمان ڕەوا .

__*شیخ الإسلام إبن التیمیة*__ (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرموێت: {مرۆڤ هەركاتێك شتێك حەڵاڵ بكات كە بەتێكڕای زانایانی ئیسلام حەرامە یاخو دشتێك حەرام بكات كە بەتێكڕای زانایانی ئیسلام حەڵاڵە یاخود

یاساو دەستورێکی شەرعی بگۆڕێت بە شتێکی تر کە زانایان کۆدەنگن لەسەر ئەو یاساو دەستورە ، ئەوا ئەو مرۆڤە پێی کافر دەبێت و بە هەڵگەڕاوە حساب دەکرێت لە ئیسلام بەڕای هەموو شارەزایانی ئیسلام ، وە لە هاوشێوەی ئەم جۆرە کەسانە دا ئەم فەرموودەی خوای گەورە دابەزی بەپێی ڕای یەکێك لەدوو بۆچوونی زانایان} .

{وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللّهُ فَأُوْلَـئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ} المائدة(٤٤) .

هەر کەسێك حوکم بەو بەرنامەیە نەکات کە خوای گەورە ناردوویەتی‌یە خوارەوە , کە حەق و ئاشکرایە و حوکم بە بەرنامەیەکی پڕوپوچ و بەتاڵ بکات کە ئەزانێت ئەوەی لە سەریەتی بەتاڵە , بەڵام بەهۆی مەبەستێك لە مەبەستە گڵاوەکانی حوکم بە بەرنامەی خواناکات ,

(فأولئك هم الكافرون) ئەوا ئەو جۆرە کەسانە بێ-باوەڕن چونکە حوکم کردن بە غەیری بەرنامەی خوا یەکێکە لە کاروپیشەی بێباوەڕان , وە لەوانەیە ئەو کوفرە لە چوارچێوەی ئیسلام بیباتە دەرەوە ئەگەر باوەڕی وابێت ئەو کارەی حەڵاڵەو دروستە . وە لەوانەشە ئەو کارەی یەکێك بێت لە تاوانە گەورەکان و لەو کردارانەی کە حسابی کوفری بۆ دەکرێت و خاوەنەکەی شایستەی سزای سەخت دەبێت . کەواتە ئەم ئایەتە دەرباری ئەوانەیە کە پێڕەوی نەکردنی یاساو دەستوری خوا بەحەڵاڵ ودروست دەزانن .

ابن القیم (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرموێت: {ئەوەی کە ڕاستەقینەو تەواوە ئەوەیە حوکم کردن بەغەیری ئەو بەرنامەیەی کە خوای گەورە ناردوویەتیە خوارەوە دووجۆر کوفر دەگرێتەوە:

کوفری بچوك و[١٠] کوفری گەورە[١١] بەپێی حاڵەتی ئەو کەسەی کە حوکم دەکات ، ئەگەر ئەو کەسەی کە حوکم بە غەیری بەرنامەی خوا دەکات لە بیرو باوەڕیدا وابێت کە پێویستە کار بە بەرنامەی خوا بکرێت لە ڕووداوەکاندا ، بەڵام پاشگەز بوویەوەو سەرپێچی کرد لەگەڵ ئەوەی دان بەوەدا دەنێت کە شایستەی سزایە لەسەر ئەو کارەی ئەوا کارەکەی دەچێتە ژێر خانەی کوفری بچووکەوە ، بەڵام ئەگەر لە بیروباوەڕیدا وابوو کە حوکم کردن بە بەرنامەی خوا

---

(١٠) کوفری بچوك: بریتییە لە وەی کە خاوەنەکەی لە چوارچێوەی ئیسلام ناچێتە دەرەوە ، وەکو کوفری نیعمەت و کوفرێك کە تایبەت بێت بەکردەوەوە و خاوەنەکەی بەحەلاڵی نەزانێت .

(١١) کوفری گەورە: بریتییە لەوەی کە خاوەنەکەی لە چوارچێوەی ئیسلام دەچێتە دەرەوە و ئەویش وەکو کوفری بیرەباوەڕ ی وەك بەدرۆزانینی قورئان و سوننەت یان هەندێکی هەروەها کوفری خۆبەگەورەزانین و وەرنەگرتنی حەق ویق لێبونی هەروەها گومان کردن لە ڕۆژی دوای...هتد .

پێویست نی‌یە و , هەڵبـژاردن لەدەست خـۆی دایـەتی بەکامیان حوکم دەکات , وەزانی حوکمی خوا کامەیـەو لە لای ئاشکرا بوو ئەوا ئـەو کەسـە کارەکـەی دەچـێتە ژێر خانەی کوفری گەورەوە , وە ئەگەر بە نەزانی ئـەو کـارەی کـرد یـان بەهەڵـە , ئـەوا ئەوکەسـە هەڵەیـەو حوکمی ئەو کەسانەی هەیـە کـە کەوتونەتـە هەڵـەوە , واتە پـێی کافر نابێت} .

واخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين

پێداچونەوەی
مامۆستا عبدالکریم محمد قادر
پێش نوێژو ووتار خوێنی مزگەوتی(الإیمان) .
سلێمانی ١٠ شوّال ١٤٢٦هـ

قال الآجري رحمه الله : ((رحم الله عبدا حذر هذه الفرق ، وجانب البدع ، واتبع ، ولم يبتدع ، ولزم الأثر، وطلب الطريق المستقيم ، واستعان بمولاه الكريم))

عن الحسن البصري رحمه الله قال : ((لو أن رجلاً أدرك السلف الأول ثم بعث اليوم ، ماعرف من الإسلام شيئا ، إلا هذه الصلاة ، أما والله ، ماذلك لمن عاش في هذه النكراء ولم يدرك السلف الصالح ، فرأى مبتدعا يدعو إلى بدعة ورأى صاحب دنيا يدعو إلى دنياه ، فعصمه الله عن ذلك وجعل قلبه يحن إلى ذلك السلف الصالح ، يسأل عن سبيلهم ويقتصُ آثارهم ، ويتبع سبيلهم ، ليعوض أجراً عضيما ، فكذلك فكونوا إن شاءالله)).

ژمارەی سپاردنی (346) ساڵی (2002) ی وەزارەتی ڕۆشنبیری پێدراوە